

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.022.01.2016
P/16/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/071 - Kształcenie w szkołach dla dorosłych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Marcin Kiersnowski – starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/81/2016 z 4 października 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Zaoczne w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka J. K. Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim, ul. Szkolna 12, 17-100 Bielsk Podlaski ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Romuald Margański – Dyrektor Zespołu Szkół Nr 1 im. Marszałka J. K. Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim ² (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, organizację i realizację procesu dydaktycznego w Liceum dla Dorosłych w latach szkolnych 2013/14 – 2015/16.

Do Liceum dla Dorosłych przyjmowano kandydatów spełniających wymogi rekrutacyjne. W wymaganym wymiarze zrealizowano wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne, a prowadzący je nauczyciele posiadali konieczne kwalifikacje oraz przygotowanie pedagogiczne. Zapewniono wyposażenie i pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji obowiązkowych treści nauczania, a budynek ZS Nr 1 spełniał wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny.

Pomimo prawidłowej organizacji procesu dydaktycznego umożliwiającego przygotowanie do egzaminów zewnętrznych, jedynie 35 osób uzyskało wykształcenie średnie, co stanowiło 22,3% słuchaczy rozpoczynających naukę w Liceum dla Dorosłych. Wynikało to głównie z niskiej frekwencji słuchaczy na zajęciach. Żaden też z ośmiu absolwentów przystępujących do egzaminu maturalnego nie uzyskał świadectwa dojrzałości.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na niedostosowaniu statutu Szkół Zaocznych dla Dorosłych wchodzących w skład ZS Nr 1 do przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴ oraz na prowadzeniu księgi słuchaczy i czterech (z 8) dzienników lekcyjnych w niepełnym wymaganym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prowadzenie procesu rekrutacji do Liceum dla Dorosłych

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 rozpoznano zapotrzebowanie na ofertę edukacyjną realizowaną w Liceum dla Dorosłych, które funkcjonuje od 1 września 2004 r. Pozyskano informacje z Powiatowego Urzędu Pracy, z miejsc prezentacji oferty edukacyjnej Szkoły oraz zakładów pracy, w których uczniowie ZS Nr 1 realizowali zajęcia praktyczne. Dokonano rozeznania wśród uczniów Zasadniczej Szkoły Zawodowej wchodzącej w skład ZS Nr 1 będących potencjalnymi kandydatami do klasy drugiej Liceum dla Dorosłych, zgodnie z art. 20k ust. 6 ustawy o systemie oświaty. Monitorowano liczbę otwarć strony

¹ Dalej: „Liceum dla Dorosłych”. Funkcjonuje od 1 września 2004 r.

² Pan Romuald Margański jest Dyrektorem Zespołu Szkół Nr 1 im. Marszałka J. K. Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim (dalej: „ZS Nr 1” lub „Szkoła”) od 23 grudnia 2007 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o systemie oświaty”.

internetowej zawierającej ofertę edukacyjną ZS Nr 1 oraz liczbę rozdanych materiałów rekrutacyjnych.

O prowadzonych w latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 naborach do Liceum dla Dorosłych informowano na stronie internetowej Szkoły oraz na banerze reklamowym wywieszonym w okresie rekrutacji w Bielsku Podlaskim. Opracowano plakaty, ulotki i foldery promujące ofertę edukacyjną ZS Nr 1, które udostępniano m. in. w Szkole, biuletynie informacyjnym Starostwa Powiatowego w Bielsku Podlaskim, szkołach powiatu bielskiego i powiatów ościennych, zakładach pracy w Bielsku Podlaskim, urzędach gmin i miast, Powiatowym Urzędzie Pracy oraz podczas targów Edukacyjno-Zawodowych organizowanych m. in. przez Młodzieżowe Centrum Kariery w Bielsku Podlaskim, OHP w Białymstoku. Przygotowano spotkania rekrutacyjne dla uczniów szkół gimnazjalnych powiatu bielskiego i powiatów ościennych. Szkoła uczestniczyła w projekcie „Człowiek – najlepszą inwestycją” w ramach którego opracowano informator szkół zawodowych w Bielsku Podlaskim zawierający także ofertę edukacyjną realizowaną w Liceum dla Dorosłych. (dowód: akta kontroli str. 6-26)

W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 do Liceum dla Dorosłych przyjęto wszystkich ubiegających się o to kandydatów. Liczba nowoprzyjętych słuchaczy rozpoczynających naukę wyniosła odpowiednio 67, 53 i 37, w tym do klasy trzeciej przyjęto 10, 7 i 3 osoby, do klasy drugiej 10, 9 i 34 osoby, a do klasy pierwszej – 47 i 37 słuchaczy w latach szkolnych 2013/14 – 2014/15. W roku szkolnym 2015/16 ze względu na brak kandydatów nie utworzono klasy pierwszej. (dowód: akta kontroli str. 27-29)

Analiza dokumentacji 30⁵ (z 157) słuchaczy wykazała, że kandydaci spełniali warunki rekrutacyjne uprawniające do przyjęcia do Liceum dla Dorosłych, tj. warunki określone w art. 20k ust. 1 pkt 3 i ust. 6 ustawy o systemie oświaty lub § 2 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 sierpnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków przechodzenia ucznia ze szkoły publicznej lub szkoły niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej jednego typu do szkoły publicznej innego typu albo do szkoły publicznej tego samego typu⁶. (dowód: akta kontroli str. 30)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie przeprowadzone w latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 rekrutacje do Liceum dla Dorosłych.

2. Sposób organizacji kształcenia w Liceum dla Dorosłych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 Liceum dla Dorosłych funkcjonowało w oparciu o statut Szkół Zaocznych dla Dorosłych wchodzących w skład ZS Nr 1 (dalej: „Statut”), którego tekst jednolity przyjęto uchwałą Rady Pedagogicznej z 19 stycznia 2011 r. Statut spełniał wymagania art. 60 ust. 1 ustawy o systemie oświaty i określał w szczególności: nazwę i typ Liceum dla Dorosłych oraz jego cele i zadania; organ prowadzący szkołę; organy Liceum dla Dorosłych oraz ich kompetencje; organizację Liceum dla Dorosłych; zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników; prawa i obowiązki słuchaczy. Wskazano też przypadki, w których słuchacz może zostać skreślony z listy słuchaczy Liceum dla Dorosłych, w tym m.in. z powodu poniżej pięćdziesięcioprocentowej frekwencji na zajęciach skutkującą niedopuszczeniem do egzaminu semestralnego. (dowód: akta kontroli str. 31-79)

2.2. W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 w Liceum dla Dorosłych zasady oceniania, klasyfikowania i promowania słuchaczy zostały określone w Statucie oraz w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania (dalej: „WSO”). Przyjęte zasady spełniały wymagania rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach

⁵ Do dokumentacji rekrutacyjnej nie załączano kserokopii dowodów osobistych kandydatów.

⁶ Dz. U. poz. 1248.

publicznych⁷ oraz obowiązującego od 31 marca 2015 r. Rozdziału 3a ustawy o systemie oświaty.

Kontrola Kuratorium Oświaty w Białymstoku⁸ przeprowadzona na zlecenie Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku wykazała, że zgodnie z WSO podstawą klasyfikowania słuchaczy Liceum dla Dorosłych były egzaminy semestralne przeprowadzane z języka polskiego, matematyki i języka nowożytnego w formie pisemnej i ustnej, a z pozostałych zajęć edukacyjnych - w formie ustnej. Oceny semestralne stanowiły podstawę do promowania słuchaczy na semestr programowo wyższy lub ukończenia przez nich szkoły. Zgodnie z WSO do egzaminów semestralnych dopuszczani byli słuchacze, którzy uzyskali pozytywne oceny bieżące z prac kontrolnych oraz uczęszczali na co najmniej 50% zajęć. Dla słuchaczy, którzy otrzymali oceny negatywne organizowano egzaminy poprawkowe. (dowód: akta kontroli str. 79-103)

Zgodnie z art. 44b ust. 8 ustawy o systemie oświaty w WSO przewidziano obowiązek informowania słuchaczy przez nauczycieli o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. Zlecona Kuratorium Oświaty w Białymstoku kontrola wykazała, że w dokumentacji Szkoły brak było potwierdzenia informowania słuchaczy o wymaganiach edukacyjnych oraz sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że „ustawa o systemie oświaty, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych oraz poprzedzające je rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. (...), statut szkół zaocznych wchodzących w skład ZS Nr 1, po nowelizacji z roku 2011 oraz 2016 zobowiązują nauczycieli do formułowania wymagań edukacyjnych niezbędnych do otrzymania poszczególnych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz informowania słuchaczy o tych wymaganiach, a także o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych, co nauczyciele czynią. Jednak żaden z wymienionych aktów prawnych, ani też rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁹, nie zobowiązuje nauczycieli do dokumentowania w/w zdarzeń. Jest to w pełni uzasadnione, gdyż przyjęcie metody dokumentowania najczęściej stosowanej w szkołach dziennych dla młodzieży (zapis w temacie na pierwszej lekcji) zawęziłoby, i tak już okrojone, możliwości odnotowania realizowanych treści nauczania.”

(dowód: akta kontroli str. 79-93, 96-103, 208-215, 234-278)

2.3. W Liceum dla Dorosłych funkcjonowały w latach szkolnych 2013/14 – 2014/15 trzy, a w roku szkolnym 2015/16 dwa oddziały. Liczba słuchaczy wyniosła 90, 78 i 57, z czego na 30 września poszczególnych lat szkolnych 89, 70 i 55, a na 31 marca 49, 33 i 25, co prawidłowo wykazano w systemie informacji oświatowej.

W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 z nauki w Liceum dla dorosłych zrezygnowało 24 (13,3%) słuchaczy, w tym pięciu przed upływem miesiąca od dnia rozpoczęcia nauki. Natomiast z listy słuchaczy skreślono 106 słuchaczy (58,9%), w tym pięciu z powodu niezaliczenia egzaminów semestralnych, a 101 z powodu braku wymaganej frekwencji na zajęciach edukacyjnych, która w roku szkolnym 2014/15 wynosiła od 31,6% na semestrze

⁷ Od 1 września 2007 r. do 31 marca 2015 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, ze zm.). Od 1 września 2015 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 843, ze zm.)

⁸ Kontrola efektywności działalności dydaktycznej, w tym realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego i ramowych planów nauczania, a także przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i promowania słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów, zakończona protokołem kontroli z 18 października 2016 r.

⁹ Dz. U. poz. 1170, ze zm.

pierwszym do 84,9% na semestrze szóstym. Spośród wszystkich 130 słuchaczy, którzy nie ukończyli Liceum dla Dorosłych, 56 ubiegało się o zaświadczenie o pobieraniu nauki. Dyrektor ZS Nr 1 odnosząc się do frekwencji słuchaczy na zajęciach edukacyjnych wyjaśnił, że „wprowadzenie bezwzględnego wymogu 50-procentowej obecności na konsultacjach z poszczególnych zajęć edukacyjnych, pod rygorem skreślenia z listy słuchaczy, nie wpłynęło na poprawę frekwencji na zajęciach w szkole zaocznej, lecz zwiększyło liczbę osób relegowanych ze szkoły. Brak możliwości usprawiedliwienia nieobecności nawet w przypadku pobytu słuchacza w szpitalu, choroby dziecka słuchacza, czy innych ważnych zdarzeń (ślub słuchacza, pogrzeb jego najbliższych, delegacja) w skrajnych przypadkach nie daje szansy na wywiązanie się z tego obowiązku. Dotyczy to w szczególności zajęć edukacyjnych o małej liczbie godzin w semestrze, realizowanych głównie w klasie pierwszej (historia, fizyka, geografia, informatyka, podstawy przedsiębiorczości – po 10 godz., chemia, wiedza o społeczeństwie, biologia – po 15 godz.). W celu zwiększenia szansy słuchaczy na spełnienie wymogu 50-procentowej obecności na konsultacjach, przy układaniu semestralnego planu zajęć unika się blokowania zajęć o małej liczbie godzin, rozkładając je w miarę równomiernie w całym semestrze. Nie planuje się konsultacji w tygodniach bezpośrednio poprzedzających święta. Godzina rozpoczynania zajęć w sobotę została uzgodniona ze słuchaczami. W wyjątkowych sytuacjach słuchaczki mogą uczestniczyć w zajęciach razem ze swoimi dziećmi. Sposób potwierdzania obecności na konsultacjach pozwala słuchaczom na bieżące kontrolowanie frekwencji. Opiekunowie klas telefonicznie informują słuchaczy (na ogół uczęszczających na zajęcia) o zagrożeniu skreśleniem z listy.”

(dowód: akta kontroli str. 104-135, 208-215)

2.4. Kształcenie w Liceum dla Dorosłych odbywa się w cyklu trzyletnim. Zlecona Kuratorium Oświaty w Białymstoku kontrola wykazała, że wszyscy nauczyciele prowadzący w Liceum dla Dorosłych obowiązkowe zajęcia edukacyjne w latach 2013/14 – 2015/16 posiadali wymagane kwalifikacje oraz przygotowanie pedagogiczne do nauczanych przedmiotów. Stwierdzono też, że wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne określone w ust. 2 lit. a załącznika nr 12 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych¹⁰ realizowane były w wymaganym wymiarze. W zakresie rozszerzonym realizowano matematykę i biologię, a jako przedmiot uzupełniający – historię i społeczeństwo, co było zgodne z ust. 4 załącznika nr 12 do rozporządzenia ws. ramowych planów nauczania. Na przedmioty w zakresie rozszerzonym i uzupełniającym przeznaczono łącznie w trzyletnim okresie nauczania 250 godzin, zgodnie z ust. 2 pkt. 2 ww. załącznika nr 12. Wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla słuchaczy poszczególnych semestrów wynosił 152 godziny (semestry I-V) oraz 86 godzin (semestr VI), a wymiar godzin do dyspozycji dyrektora w trzyletnim cyklu kształcenia – 26, zgodnie z ust. 10 pkt 2 i ust. 11 załącznika nr 12 do rozporządzenia ws. ramowych planów nauczania.

(dowód: akta kontroli str. 96-103, 136-145, 192)

Z otrzymanych od absolwentów Liceum dla Dorosłych oraz od aktualnych słuchaczy 13 ankiet wynika m. in., że ankietowani dobrze lub bardzo dobrze ocenili kompetencje nauczycieli oraz jakość nauczania w Liceum dla Dorosłych.

(dowód: akta kontroli str. 279-292)

2.5. W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 w Liceum dla Dorosłych realizowano programy nauczania dopuszczane przez Dyrektora Szkoły i ujęte w Szkolnym Zestawie Programów Nauczania Szkoły. Szkolny zestaw programów nauczania uwzględniał programy wszystkich zajęć edukacyjnych ujętych w planie nauczania w Liceum dla Dorosłych. Zlecona Kuratorium Oświaty w Białymstoku kontrola wykazała, że programy nauczania 10 (z 13) zajęć edukacyjnych (tj. języka polskiego, języka angielskiego, języka rosyjskiego, matematyki, chemii, biologii, geografii, podstaw przedsiębiorczości, historii i informatyki) zostały opracowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz

¹⁰Dz. U. poz. 204, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem ws. ramowych planów nauczania”.

kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹¹, które zostało uchylone 1 września 2012 r. Dyrektor Szkoły odnosząc się do dopuszczenia tych programów nauczania po 1 września 2012 r. wyjaśnił, że „przed rozpoczęciem roku szkolnego 2013/2014 nauczyciele dokonali analizy porównawczej podstawy programowej dla poszczególnych zajęć edukacyjnych z 2012 roku z podstawą programową z 2008 r. i stwierdzili, że są one identyczne dla wszystkich realizowanych dotąd zajęć. W związku z tym, na posiedzeniu rady pedagogicznej w dniu 25 czerwca 2013 r., dotychczasowe programy nauczania zostały zaakceptowane do realizacji w klasach pierwszych od roku szkolnego 2013/2014.”

(dowód: akta kontroli str. 96-103, 146-167, 208-215)

W trakcie kontroli Kuratorium Oświaty w Białymstoku sprawdzono też realizację podstawy programowej kształcenia ogólnego z matematyki (w zakresie podstawowym i rozszerzonym), historii (w zakresie podstawowym) i geografii (w zakresie podstawowym) w cyklu kształcenia 2013/14 – 2015/16. Stwierdzono właściwą realizację podstawy programowej na zajęciach historii. Na zajęciach z matematyki i historii w dziennikach zajęć nie udokumentowano realizacji pięciu (z 61) treści nauczania z matematyki w zakresie podstawowym, 14 (z 54) treści nauczania z matematyki w zakresie rozszerzonym i pięciu (z 27) treści nauczania z geografii w zakresie podstawowym. Dyrektor ZS Nr 1 wyjaśnił, że „w szkole zaocznej zamieszczenie w temacie realizowanych zajęć edukacyjnych wszystkich treści nauczania, z zaznaczeniem wymagań z podstawy programowej, jest znacznie trudniejsze niż w szkole dziennej dla młodzieży, ze względu na ograniczoną liczbę godzin. Matematyka (zakres podstawowy i rozszerzony łącznie) to tylko 226 godz. konsultacji, (w szkole dziennej – 480), a geografia – 20 godz. (w szkole dziennej – 30). Sytuacja ta zmusza nauczycieli do zapisywania tematów realizowanych zajęć w sposób bardzo ogólny, nie odzwierciedlający wszystkich realizowanych zagadnień. Z wyjaśnień złożonych przez nauczycielki matematyki i geografii wynika, że w obu przypadkach podstawa programowa została w pełni zrealizowana. Jako dowód przedstawiły własne plany nauczania, w których do poszczególnych zajęć (tematów wpisywanych do dzienników zajęć) przyporządkowują wymagania z podstawy programowej.”

(dowód: akta kontroli str. 96-103, 208-232)

2.6. Zajęcia edukacyjne prowadzono w pracowniach przedmiotowych, mogących pomieścić słuchaczy oddziałów funkcjonujących w Liceum dla Dorosłych. Sale dydaktyczne wyposażono w sprzęt i pomoce niezbędne do realizacji podstawy programowej określonej rozporządzeniem ws. podstawy programowej z 2012 r. Sale dydaktyczne zaopatrzone m.in. w telewizory, odtwarzacze DVD, komputery z dostępem do Internetu, tablice interaktywne, rzutniki multimedialne. Zorganizowano dwie pracownie komputerowe wyposażone w 15 stanowisk komputerowych każda. Z przeprowadzonej wśród absolwentów oraz od aktualnych słuchaczy ankiet wynika, że ankietowani dobrze lub bardzo dobrze ocenili bazę dydaktyczną Liceum dla Dorosłych. (dowód: akta kontroli str. 96-103, 168, 279-292)

Budynek ZS Nr 1 spełniał szczegółowe wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹². W widocznych miejscach umieszczono plan ewakuacji budynku, a drogi i ewakuacyjne oznaczono się w sposób wyraźny i trwałe. Teren Szkoły był ogrodzony, zapewniono równą nawierzchnię dróg i przejść, a otwory kanalizacyjne i studzienki zabezpieczono pokrywami. Urządzenia sanitarnohigieniczne były czyste i sprawne, zapewniono w nich ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej. Pokój nauczycielski, wyposażono w apteczkę zaopatrzoną w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy. (dowód: akta kontroli str. 168)

Zgodnie z § 3 rozporządzenia ws. BHP Dyrektor ZS Nr 1 dokonywał raz w roku kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących ZS

¹¹Dz. U. z 2009 r., Nr 4 poz.17. Od 1 września 2012 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977 ze zm.) zwane dalej „rozporządzeniem ws. podstawy programowej z 2012 r.”

¹²Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem ws. BHP”.

Nr 1, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. Ze sporządzonych protokołów przekazywanych organowi prowadzącemu wynika, że stan techniczny obiektów należących Szkoły jest dobry. (dowód: akta kontroli str. 169-174)

W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku przeprowadziła trzy kontrole w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń ZS Nr 1. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. (dowód: akta kontroli str. 175-189)

2.7. W Liceum dla Dorosłych prowadzono księgę słuchaczy, a dla każdego z ośmiu funkcjonujących w latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 oddziałów - dziennik lekcyjny, co było zgodne z wymogami rozporządzeń w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji¹³. Prowadzenie tej dokumentacji nie było w latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 przedmiotem nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez kuratora oświaty.

Do księgi słuchaczy wpisywano imiona i nazwiska słuchaczy, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, datę rozpoczęcia nauki w Liceum dla Dorosłych oraz oddział, do którego słuchacza przyjęto. W księdze odnotowywano też datę ukończenia albo datę i przyczynę opuszczenia Liceum dla Dorosłych przez słuchacza. Nie wpisywano natomiast numerów PESEL słuchaczy, a siedmiu słuchaczy (z 157) rozpoczynających naukę w Liceum dla Dorosłych w latach szkolnych 2013/14 – 2015/2016 wpisano niechronologicznie, co omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalono nieprawidłowości”.

Natomiast analiza wszystkich ośmiu dzienników lekcyjnych wykazała, że zawierały one nazwiska i imiona słuchaczy, daty i miejsca ich urodzenia, adresy zamieszkania, imiona i nazwiska nauczycieli prowadzących zajęcia edukacyjne, odnotowaną obecność słuchaczy na zajęciach edukacyjnych, uzyskane oceny bieżące oraz oceny z egzaminów semestralnych i egzaminów poprawkowych, a od roku szkolnego 2014/15 także listy obecności, na których obecność na poszczególnych godzinach zajęć edukacyjnych potwierdzone były podpisami słuchaczy. Cztery (z 8) dzienników nie zawierały semestralnych planów zajęć edukacyjnych, a w innym dzienniku nie odnotowano sześciu (z 78) tematów przeprowadzonych zajęć edukacyjnych z matematyki, co omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalono nieprawidłowości”. Z otrzymanych od absolwentów oraz od aktualnych słuchaczy ankiet wynika, że żaden ankietowany w trakcie nauki nie spotkał się z prośbą ze strony pracownika Szkoły o potwierdzenie podpisem obecności na zajęciach, na których był nieobecny. Jeden ankietowany wskazał natomiast, że potwierdzał podpisem obecność na zajęciach, na których nie był obecny. (dowód: akta kontroli str. 190-192, 279-292)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. W efekcie przeprowadzonej przez Kuratorium Oświaty w Białymstoku na zlecenie NIK kontroli ustalono, że Statut Szkoły od 19 stycznia 2011 r. nie był nowelizowany uchwałami rady pedagogicznej i w związku z tym nie uwzględniał zmian wynikających z ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw¹⁴ oraz z ustawy z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw¹⁵, w tym dotyczących m.in. zasad rekrutacji określonych w Rozdziale 2a ustawy o systemie oświaty.

¹³Od 2 września 2002 r. do 2 września 2014 obowiązywało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 23, poz. 225, ze zm.). Od 3 września 2014 r. obowiązuje w tym zakresie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. (Dz. U. poz. 1170, ze zm.).

¹⁴Dz.U. poz. 357.

¹⁵ Dz.U. z 2014 r. poz. 7, ze zm.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że „w związku ze zmianą ustawy o systemie oświaty w 2015 roku, podczas posiedzenia rady pedagogicznej w dniu 16 sierpnia 2015 r. zaprezentowana została propozycja zmian w statucie ZS Nr 1 oraz w statucie Szkół Zaocznych dla Dorosłych wchodzących w skład ZS Nr. Dla lepszej czytelności (w formie prezentacji multimedialnej) przedstawione zostały teksty ujednolicone obu statutów z uwzględnieniem wprowadzanych zmian (zaznaczonych w tekście na czerwono). Rada Pedagogiczna zaakceptowała wprowadzone nowelizacje. Po zapoznaniu się z treścią uchwały rady pedagogicznej w sprawie nowelizacji statutu ZS Nr 1, przeprowadzono głosowanie, podjęto uchwałę. Prawdopodobnie ze względu na mnogość zadań w tym czasie w szkole (egzaminacje poprawkowe i matura poprawkowa, przygotowania do wojewódzkiej inauguracji roku szkolnego 2015/2016) nie opracowano uchwały rady pedagogicznej w sprawie nowelizacji Statutu Szkół Zaocznych, a co za tym idzie nie przyjęto jego nowelizacji i w konsekwencji nie dokonano, zgodnie z prawem, zmian w statucie. (...). Popętniony błąd umknął uwadze wszystkich i nie został naprawiony na kolejnych posiedzeniach rady pedagogicznej. Jego ujawnienie w wyniku trwającej obecnie kontroli, spowodowało natychmiastowe działania naprawcze. Powołany zespół nauczycieli przygotował projekt uchwały w sprawie nowelizacji Statutu Szkół Zaocznych dla Dorosłych z uwzględnieniem obecnego stanu prawnego. Uchwała ta została podjęta na posiedzeniu rady pedagogicznej w dniu 25 października 2016 r. Na jej podstawie opracowano tekst ujednolicony Statutu.”

(dowód: akta kontroli str. 32-79, 96-103, 208-215)

2. W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 do księgi słuchaczy Liceum dla Dorosłych nie wpisywano numerów PESEL słuchaczy przyjętych do tej szkoły, a siedmiu słuchaczy (z 157) rozpoczynających naukę wpisano niechronologicznie, co było niezgodne z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji albo z obowiązującym od 3 września 2014 r. § 6 ust 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji.

Dyrektor ZS Nr 1 wyjaśnił, że „księga słuchaczy została założona 1 września 2004 r. i dostosowana jest do przepisów wówczas obowiązujących. Nie zawiera rubryki przeznaczonej na wpisywanie numerów PESEL. Wraz ze zmianą prawa w przedmiotowej sprawie, nie wprowadzono dodatkowej rubryki, a co za tym idzie nie wpisywano numerów PESEL słuchaczy. Kontrole wewnętrzne nie wyłapały powyższej nieprawidłowości. Braki w dokumentacji dostrzeżono podczas prowadzonej obecnie kontroli w szkole. Niezwłocznie zostały usunięte – przy nazwiskach słuchaczy dopisano ich numery PESEL. Jednocześnie zobowiązano pracownika szkoły, któremu przypisane są obowiązki prowadzenia księgi słuchaczy, do stosowania się do zapisów prawa.” Dyrektor dodał też, że „większość z siedmiu słuchaczy wpisanych niechronologicznie do księgi słuchaczy, to osoby ponownie przyjmowane do szkoły na podstawie decyzji dyrektora. Przed jej podjęciem sprawdzano historię pobytu w szkole każdego z tych kandydatów, w celu uniknięcia wyrażenia zgody na powtarzanie klasy po raz trzeci. Jak wynika z wyjaśnień, osoba prowadząca księgę słuchaczy widząc nazwiska przyjmowanych uznała, że dokonała już wpisu. Dopiero ponowna analiza zapisów ujawniła popełniony błąd, którego naprawienie spowodowało dokonanie wpisów niechronologicznych. Powyższa sytuacja stała się przyczyną do zwiększenia uwagi i wprowadzenia częstszych kontroli wewnętrznych dotyczących prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania, a w szczególności księgi słuchaczy.”

(dowód: akta kontroli str. 190, 208-215)

3. W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 cztery (z 8) dzienniki lekcyjne prowadzone dla oddziałów Liceum dla Dorosłych nie zawierały semestralnych planów zajęć edukacyjnych, a w innym dzienniku nie odnotowano sześciu (z 78) tematów przeprowadzonych zajęć edukacyjnych z matematyki, co było niezgodne odpowiednio

z 7 ust. 2 ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. albo § 10 ust. 2 i 5 ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r.

Dyrektor ZS Nr 1 wyjaśnił, że „w dziennikach zajęć szkoły zaocznej (symbol MEN-I/7) wydawanych do roku szkolnego 2014/2015 włącznie nie uwzględniono miejsca na wpisywanie semestralnych planów zajęć edukacyjnych. W związku z tym, plany te sporządzane były komputerowo na oddzielnych kartkach dołączanych do dzienników. W roku szkolnym 2013/2014 podczas przygotowania dokumentów do archiwizacji zostały one potraktowane jako oddzielne dokumenty. W roku szkolnym 2014/2015 problem ten nie wystąpił, gdyż plany zajęć zostały wklejone do dzienników w miejscu przeznaczonym na notatki. W dzienniku oddziału 1A zamieszczono plan zajęć edukacyjnych tylko dla semestru II, gdyż nauczyciel zastępujący nieobecnego opiekuna klasy przeoczył obowiązek zamieszczenia planu zajęć dla semestru I.” Dyrektor dodał też, że „w roku szkolnym 2014/2015 w dzienniku oddziału 2A nie odnotowano przeprowadzenia sześciu godzin konsultacji. Jak wynika z wyjaśnień nauczycielki, w dniu 14.12.2014 r. nie wpisała ona tematów przeprowadzonych zajęć (5 godz.), a w kolejnym, ostatnim już terminie, dnia 20.12.2014 r. nie tylko ich nie uzupełniła, ale pominęła odnotowanie jednej z czterech godzin przeprowadzonych konsultacji. Jak twierdzi, najprawdopodobniej zasugerowała się wpisem liczby godzin konsultacji do zrealizowania (wpisano 35 godz. - minimalną liczbę godzin do zrealizowania, z pominięciem 6 godz. do dyspozycji dyrektora).”(dowód: akta kontroli str. 191, 208-215)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, organizację i realizację procesu dydaktycznego w Liceum dla Dorosłych.

3. Skuteczność i efektywność kształcenia w Liceum dla Dorosłych

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 liczba słuchaczy Liceum dla Dorosłych wyniosła 180, z czego 157 stanowili nowoprzyjęci słuchacze rozpoczynający naukę, a 23 kontynuujący naukę. Liczba absolwentów uzyskujących wykształcenie średnie w tych latach szkolnych wyniosła 35, co stanowiło 22,3% słuchaczy rozpoczynających naukę. Tak niski udział absolwentów w liczbie słuchaczy rozpoczynających naukę wynikał przede wszystkim z dużej liczby osób, które zostały skreślone z listy słuchaczy z powodu braku wymaganej frekwencji na zajęciach edukacyjnych, co opisano w pkt. 2.3 wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 27, 104, 204)

W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 jedynie ośmiu (z 35) absolwentów przystąpiło do egzaminu maturalnego, w tym trzech w roku szkolnym 2013/14 i pięciu w roku szkolnym 2015/16. Żaden z absolwentów przystępujących do egzaminu maturalnego nie uzyskał świadectwa dojrzałości głównie z powodu niezaliczenia egzaminu z matematyki. W 2014 roku żaden z absolwentów przystępujących do egzaminu dojrzałości nie zdał egzaminu z matematyki, dwóch (z 3 przystępujących) z j. polskiego i jeden (z 1) z j. angielskiego. Dwóch absolwentów (z 2) zaliczyło egzamin z j. rosyjskiego. Natomiast w 2016 roku wszyscy absolwenci zdali egzamin z j. polskiego i z języków nowożytnych. Żaden absolwent nie zaliczył natomiast egzaminu z matematyki.

Pomimo niezyskania świadectw dojrzałości, wyniki absolwentów w 2016 roku z egzaminu z j. polskiego i j. angielskiego w zakresie podstawowym uległy poprawie w porównaniu do 2014 roku oraz były wyższe od średnich wyników uzyskanych przez słuchaczy szkół dla dorosłych w województwie podlaskim. Na bardzo niskim poziomie utrzymywały się natomiast wyniki z matematyki, chociaż i w tym przypadku nastąpiła ich nieznaczna poprawa. Średnie wyniki uzyskiwane przez absolwentów Liceum dla Dorosłych w latach 2014 i 2016 z j. polskiego, j. angielskiego i matematyki wyniosły odpowiednio 22,3% i 43,6%, 20% i 51,3% oraz 11,3% i 17,6% przy średniej słuchaczy szkół dla dorosłych w województwie podlaskim wynoszącej 33,7% i 34,7%, 48,6% i 46,9% oraz 19,1% i 24,3%.

(dowód: akta kontroli str. 193-195, 204, 208-215, 233, 294-295)

Na posiedzeniu rady pedagogicznej z 30 czerwca 2014 r. przeprowadzono analizę wyników egzaminów maturalnych. W protokole z posiedzenia tej rady stwierdzono, że główną przyczyną niezyskiwania świadectw dojrzałości są słabe wyniki z egzaminów

z matematyki. Zauważono też, że nauczyciele robią wszystko, aby wyniki były jak najlepsze, a słuchacze nie pracują w domu i bardzo często uczą się tylko na zajęciach w Szkole.

(dowód: akta kontroli str. 196-203)

Dyrektor Szkoły odnosząc się do wyników egzaminów maturalnych oraz do podejmowanych działań zmierzających do ich poprawy wyjaśnił, że „niższe wyniki z egzaminów maturalnych uzyskiwane przez absolwentów szkół zaocznych dla dorosłych wynikają z (...) specyfiki kształcenia w tych szkołach. Słuchacze liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, jeżeli decydują się na maturę, to zabiegają głównie o jej zdanie, nie dążą zaś do uzyskania jak najlepszego wyniku. Poza tym, w stosunku do absolwentów szkół dla młodzieży, stoją na pozycji przegranej. Mają znacznie mniej zajęć w szkole, mniej czasu na naukę, zdani są głównie na samokształcenie (...) Zdecydowana większość maturzystów nie uzyskuje świadectwa dojrzałości z powodu nie zdania egzaminu z matematyki. Słuchacze I Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych nie są pod tym względem wyjątkiem. (...) Od pierwszych dni nauki w szkole słuchacze są przygotowani do matury, zarówno mentalnie, jak i merytorycznie. Podczas zajęć nauczyciele zwracają szczególną uwagę na te zagadnienia, które często występują na egzaminie maturalnym. Ćwiczone są umiejętności sprawdzane na maturze, rozwiązywane zadania, pisane wypracowania typu maturalnego. Większość nauczycieli przedmiotów maturalnych jest czynnymi egzaminatorami. Swoje doświadczenia ze sprawdzania prac pisemnych oraz przeprowadzania egzaminów ustnych wykorzystuje do lepszego przygotowania słuchaczy do egzaminów. W każdym roku słuchacze mają możliwość przystąpienia do przynajmniej jednej matury próbnej przeprowadzanej w warunkach bardzo zbliżonych do warunków na maturze rzeczywistej. Pozwala to na lepsze rozplanowanie czasu na egzaminie, zmniejszenie stresu związanego z nową sytuacją. Słuchacze mogą uczestniczyć w dodatkowych, bezpłatnych zajęciach przygotowujących do matury, prowadzonych przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów zdawanych w danym roku. Nieliczni korzystają z tej szansy w ciągu roku szkolnego. Zainteresowanie zajęciami jest większe w maju, tuż przed egzaminami.”

Odnosząc się natomiast do liczby absolwentów Liceum dla Dorosłych przystępujących do egzaminu maturalnego oraz przyczyn niskiego udziału absolwentów w liczbie słuchaczy rozpoczynających naukę Dyrektor wyjaśnił, że „w analizowanym okresie chęć przystąpienia do matury zadeklarowało 16 słuchaczy (jeden w kolejnym roku szkolnym). Pomijając rok szkolny 2014/15, nie jest to sytuacja niepokojąca, biorąc pod uwagę rodzaj szkoły (zaoczna dla dorosłych), gdzie najczęściej głównym celem edukacyjnym jest uzyskanie średniego wykształcenia. W roku szkolnym 2014/15 po raz pierwszy absolwenci liceum ogólnokształcącego zdawali „nową” maturę, trudniejszą w części ustnej z języka polskiego, z koniecznością przystąpienia do egzaminu z wybranego przedmiotu w zakresie rozszerzonym. Obawa przed „nowym” skutecznie zniechęciła do matury, i tak mało zainteresowanych nią słuchaczy. Szkoła nie ma żadnego wpływu na osoby, które pomimo złożonej deklaracji, nie przystępują do egzaminu. Ze względu na termin składania deklaracji (30 września), nauczyciele mają niewiele czasu na zmotywowanie słuchaczy do podjęcia wysiłku przygotowania się do matury. W roku szkolnym 2016/17 spośród 17 słuchaczy, 12 złożyło deklaracje maturalne (...). W każdym roku nauczyciele uczący i nauczyciele mający kontakt ze słuchaczami szkoły dla dorosłych zachęcają do przystępowania do egzaminów maturalnych, pokazując na konkretnych przykładach osób, które taką decyzję podjęły, wynikające z tego korzyści. Dyrektorzy szczegółowo omawiają przebieg egzaminu, zapoznają z obowiązującą procedurą. Nauczyciele przedmiotów maturalnych wskazują zagadnienia ważne na maturze, uczą technik zdawania egzaminów, omawiają najczęściej popełniane błędy. W celu poznania swoich możliwości, słuchacze rozwiązują zadania typu maturalnego, pracują z arkuszami maturalnymi. Przed podjęciem ostatecznej decyzji, mogą przystąpić do matury próbnej.” Dyrektor Szkoły dodał, że „w liczbie słuchaczy rozpoczynających naukę są powtarzające się nazwiska. Są to osoby, które nie zrażają się niepowodzeniami i ponownie próbują skończyć szkołę, w wielu przypadkach, z powodzeniem. Dużą grupę stanowią słuchacze, którzy podejmują naukę ze względu na niepowodzenie w szkole dla młodzieży, często za bardzo niską frekwencją. Zazwyczaj powielają błędy, nie uczęszczają na obowiązkowe konsultacje i po jednym semestrze w szkole (nie zawsze pierwszym), są skreśleni z listy. Do grona osób opuszczających szkołę należą też ci, którzy zapisali się, aby otrzymać potwierdzenie pobierania nauki, a nie

faktycznie ją pobierać. Z dotraniem do końca szkoły mają problem również ci słuchacze, którzy łatwo załamują się, są niewytrwali, nie potrafią zarządzać swoim czasem. Wielu słuchaczy ma problemy z pogodzeniem obowiązków służbowych z nauką w szkole, koniecznością uczestniczenia w zajęciach. Doświadczenie pokazuje, że częściej naukę podejmują, ale i z niej rezygnują osoby młode. Ludzi dojrzałych trudniej jest skłonić do podnoszenia poziomu swojego wykształcenia, ale też częściej kończą szkołę.”

Dyrektor Szkoły dodatkowo wskazał, że „szkoły zaoczne dla dorosłych stanowią odrębną kategorię i nie dają się porównywać z innymi szkołami ponadgimnazjalnymi z wielu powodów. Nabór do szkół dla dorosłych, szczególnie szkół zaocznych, jest najczęściej naborem negatywnym. Do szkół tych trafiają osoby, które poniosły porażkę na dotychczasowym etapie kształcenia (brak promocji, nie zdany egzamin poprawkowy, problemy wychowawcze, zaprzestanie uczęszczania do szkoły), lub osoby, które zrezygnowały z nauki w szkole dla młodzieży ze względu na złożoną sytuację życiową (macierzyństwo, często połączone z samotnym wychowywaniem dziecka, śmierć rodziców i konieczność podjęcia pracy, najczęściej prowadzenia gospodarstwa rolnego, konflikt z prawem, choroba). Słuchacze na pierwszym planie stawiają wywiązywanie się z obowiązków w pracy i wobec rodziny (szczególnie opieki nad dziećmi), a po ich wypełnieniu zajmują się nauką. Zajęcia w szkole zazwyczaj związane są z rezygnacją z „czegoś” (zabawy z dzieckiem, dodatkowej pracy, spotkania ze znajomymi, odpoczynku). Ze względu na mnogość obowiązków nauka przesuwana jest na porę nocną, najmniej efektywną dla uczenia się. Priorytety nieco ulegają zmianie, gdy decyzja o podjęciu nauki związana była z możliwością awansu, zdobycia lepszej pracy, lub zagrożeniem utraty zatrudnienia. Własne ambicje, dążenie do samorealizacji mają wpływ na przebieg edukacji bardzo rzadko, dotyczą najczęściej osób, które przerwały naukę ze względu na problemy osobiste (już rozwiązane), lub mają ustabilizowaną sytuację życiową. Wielu słuchaczy przychodzi do szkoły z bagażem negatywnych doświadczeń edukacyjnych i złych nawyków, które mają wpływ na przebieg dalszej nauki, gdyż są powielane. Słuchacze szkoły zaocznej dla dorosłych najczęściej traktują naukę instrumentalnie, jako narzędzie do osiągnięcia określonego celu, np. przedłużenia okresu otrzymywania renty lub innych świadczeń socjalnych, uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego, potwierdzenia pobierania nauki jako dokumentu do toczącego się postępowania sądowego, uzyskania awansu na wyższe lub lepiej płatne stanowisko, albo otrzymania dodatkowych uprawnień, możliwości podnoszenia kwalifikacji itp. Bardzo rzadko podjęcie nauki w zaocznym liceum ogólnokształcącym dla dorosłych wiąże się z chęcią zdania matury i kontynuowania nauki na wyższych studiach, prawie nigdy z dążeniem do uzyskania wysokiego wyniku na egzaminie maturalnym, uprawniającego do studiowania na prestiżowych uczelniach.”

(dowód: akta kontroli str. 208-215, 233)

3.2. W latach 2012 – 2015 wydatki na funkcjonowanie całego ZS Nr 1 wyniosły odpowiednio 3.054,0 tys. zł, 3.388,3 tys. zł, 3.859,8 tys. zł i 3.924,1 tys. zł. Poniesione koszty związane z działalnością Liceum dla Dorosłych stanowiły od 4,6% do 10% wydatków całej Szkoły i bez uwzględnienia kosztów utrzymania budynku ZS Nr 1 wyniosły kolejno 228,9 tys. zł, 337,2 tys. zł, 254,1 tys. zł i 180,5 tys. zł, tj. 3,0 tys. zł, 3,8 tys. zł, 3,6 tys. zł oraz 3,3 tys. zł na jednego słuchacza Liceum dla Dorosłych. (dowód: akta kontroli str. 205)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę na bardzo niskie wyniki absolwentów Liceum dla Dorosłych z egzaminu maturalnego w zakresie matematyki, które uniemożliwiły we wszystkich ośmiu przypadkach uzyskanie świadectwa dojrzałości.

Ocena cząstkowa

W latach szkolnych 2013/14 – 2015/16 jedynie 35 słuchaczy Liceum dla Dorosłych uzyskało wykształcenie średnie, co stanowiło 22,3% osób rozpoczynających naukę. Głównie z powodu niezaliczenia egzaminu maturalnego z matematyki żaden z absolwentów nie uzyskał świadectwa dojrzałości. Ich wyniki z egzaminów maturalnych w 2016 roku uległy poprawie w porównaniu do 2014 roku i w zakresie j. polskiego oraz j. angielskiego były wyższe od średnich wyników uzyskanych przez słuchaczy szkół dla dorosłych

w województwie podlaskim. Roczne koszty przypadające na kształcenie jednego słuchacza w Liceum dla Dorosłych wynosiły od 3,0 tys. zł do 3,8 tys. zł.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o prowadzenie księgi słuchaczy i dzienników lekcyjnych zgodnie z wymaganiami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 19 grudnia 2016 r.

Kontroler
Marcin Kiersnowski
Starszy inspektor kontroli państwowej

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa

.....
podpis

.....
podpis

¹⁶Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.